

لزوم ساماندهی نیروی انسانی در شرکتهای تعاونی پره /عباس مجیدی - رئیس اداره آموزش و ترویج /علیرضا نجفی خواه - کارشناس مسئول آموزش و ترویج

عباس مجیدی : سمت رئیس اداره آموزش و ترویج و کارشناس ارشد آموزش و ترویج
علیرضا نجفی خواه : سمت کارشناس مسئول آموزش و ترویج و کارشناس ارشد صید آبزیان

مقدمه

دریاچه خزر یکی از بزرگترین منابع طبیعی آبی ایران است. که سهم عمده ای در تامین معیشت ساحل نشینان دارد. این دریاچه در حال حاضر بین پنج کشور جمهوری اسلامی ایران ، روسیه ، آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان واقع شده ، طول این دریاچه ۱۲۰۰ کیلومتر و عرض آن در پهن ترین قسمت یعنی در قسمت شمال ۵۵۴ کیلومتر است. طول خطوط ساحلی پیرامون دریای خزر حدود ۶۸۰ کیلومتر است. عمق آب دریای خزر در بخش جنوبی ۱۰۰۰ متر، در بخش شمالی ۸۰ متر و عمق متوسط آن ۱۵۰ متر است. در دریای خزر حدوداً ۱۱۴ گونه و زیر گونه از ماهیان زیست می کنند. که فقط حدود ۲۰ گونه از آنها بهره برداری می شوند و شامل ماهیان خاویاری، استخوانی و کیلکا ماهیان است.

صید ماهی از دریا سابقه طولانی دارد، در گذشته صید ماهیان استخوانی عمدتاً در رودخانه ها و تالاب و اندکی در دریا صورت می گرفت، ابزار صید شامل لاکش، ماشک و پره های کوچک در دریا و به صورت محدود در نزدیکی های ساحل و بوسیله قایق های کوچک به صورت تک نفره یا چند نفره صورت می گرفت. با این روشها، میزان صید استحصال شده توسط هر صیاد کم بود و ارزش اقتصادی بالایی برای صیاد نداشت، برای اقتصادی کردن آن تعدادی از صیادان به گرد هم آمده و تعاونیهایی را بوجود آوردند که با افزایش قدرت خرید آنها تجهیزات و ابزارهای صیادی توسعه یافتند. با توسعه تجهیزات و ابزارهای صیادی، روش هایی مورد استفاده قرار گرفتند که میزان صید را افزایش دادند. عمده روش های صیدی که پس از تشکیل تعاونیها مورد استفاده قرار گرفتند روشهای صید پره و دامهای گوشگیر بود. روش صید گوشگیر به دلیل خسارت عمده ای که به ذخایر ماهیان خاویاری وارد می کرد توسط شیلات از دریا جمع آوری گردید.

روش صید پره سابقه دیرینه در سواحل جنوبی دریای خزر دارد که ابتدا توسط روسها در مرداب انزلی انجام می شد. تور پره اولیه با عرض حداکثر ۳ تا ۵ متر و طول ۶۰۰ متر و بوسیله قایق چوبی در فاصله ۱ تا ۲ کیلومتری از ساحل به آب انداخته می شد و بوسیله عمل کشش توسط نیروی انسانی (با استفاده از ورنه) انجام می شد. در این روش صید هر چه در عرض و طول پره افزایش پیدا می کرد به نیروی انسانی بیشتر برای کشیدن تور نیاز بود. بعدها با ورود تراکتور به صید پره عمل کشیدن تور بوسیله تراکتور انجام شد و به همین دلیل نیز عرض و طول تور افزایش پیدا کرد. تعداد دفعات پره کشی نیز زیاد شد و در نتیجه ماهی بیشتری توسط هر تعاونی صید گردید. از سال ۶۹ به بعد با پیشروی آب دریا و کاهش قدرت مانور تراکتور در ساحل، وینچ وارد روش صید پره گردید و مشکل کاهش قدرت مانور تراکتور را از بین برد. با ورود وینچ به روش صید پره تعداد پره کشی در شرکت های تعاونی پره افزایش یافت و همه اینها منجر به این شد که به تعداد نیروی انسانی کمتری در شرکت های تعاونی پره احتیاج باشد و از طرفی با ورود تراکتور و وینچ در تعاونیهای پره تعداد دفعات پره کشی افزایش یافته، استهلاک ابزار صید و ماشین آلات نیز بیشتر گردید.

اقدامات لازم جهت کاهش هزینه های صیادی

شرکت های تعاونی پره برای اینکه هزینه ها را کاهش دهند به ناچار اقداماتی را باید در راستای کاهش هزینه انجام دهند، یکی از راههای کاهش هزینه در شرکت های تعاونی پره، کاهش نیروی انسانی است. نیروی انسانی در شرکت های تعاونی پره باید بر اساس مشاغل موجود و مورد نیاز انتخاب و بکار گرفته شود. تا از هزینه های اضافی و غیر نیاز جلوگیری شود. در اینجا لازم است ابتدا مشاغل صیادی را مورد بررسی قرار داده و سپس تعداد افراد مورد نیاز را مشخص نمائیم. مشاغل صیادی در شرکت های تعاونی پره با عناوین چینگ چی، قایقران، کرجی بان، تراکتور چی، تعمیر

کار، آشپز، نگهبان، لسمان، پیش مالا، کار گران کوتاه قل، کار گران ازون قل، و راننده خود رو تقسیم بندی گردیده است که در زیر به شرح وظایف آنها می پردازیم.

شرح وظایف

۱- چینک چی: یکی از مشاغل مورد نیاز در تعاونی های صیادی پره بوده که افراد کار ساخت و تعمیر تور پره را بعهدہ دارند.

۲- قایقران: افرادی که هدایت قایق موتوری را بعهدہ داشته و در کار تور ریزی و پره کشی به عملیات صید کمک می کنند

۳- فوکا چی: آن دسته از صیادان که با پوشیدن چکمه های بلند در داخل آب دریا به عملیات پره کشی کمک کرده و از فرار ماهیان از قسمت تحتانی تور جلو گیری بعمل می آورند.

۴- کرجی بان: افرادی که در روی شناور بزرگ تور ریزی فعالیت دارند و به عملیات صید و تور ریزی کمک می کنند.

۵- تراکتور چی: افرادی که با تراکتور تور را از دریا به خشکی با کمک وینچ تراکتور می کشند و به عملیات صید کمک می کنند.

۶- تعمیر کار: کسی که کار تعمیر ماشین آلات از قبیل تراکتور و وینچ را انجام می دهد.

۷- آشپز: صیادی که کار آشپزی صیادان را بعهدہ دارد.

۸- نگهبان: افرادی که کار حفاظت از حریم شرکت تهاونی پره را بعهدہ دارند.

۹- لسمان: به همان سر صیاد گفته می شود. کسی که عملیات صید را در شرکتهای تعاونی پره فر ماندهی می کند.

۱۰- پیش مالا: همان دستیار لسمان بوده که مسولیت عملیات صید را در شناور بزرگ یا کرجی در داخل دریا بعهدہ دارد.

۱۱- کار گران کوتاه قل: به آن دسته از صیادانیکه در جناحین پره در سمت غربی ساحل مشغول به کار صیادی بوده و به عملیات پره کشی کمک می کنند.

۱۲- کارگران اوزن قل: آندسته از صیادانیکه در جناحین سمت شرق ساحل مشغول بکار بوده و به پره کشی کمک می کنند.

۱۳-راننده خود رو: صیادی که با خودروی وانت که مربوط به شرکت تعاونی است کار حمل و نقل ماهی و سایر لوازم شرکت را جابجا می نماید.

با توجه به شرح وظایف مشاغل در شرکتهای تعاونی پره وبر اساس نظر سنجی از هیئت مدیره تعاونیهای پره در خصوص نحوه بکار گیری افراد در مشاغل صیادی می بینیم در نحوه انتخاب افراد در مشاغل صیادی بصورت سلیقه ای عمل می گردد. واز یک اصول و قوانین خاصی پیروی نمی شود گاهاً بعضی از شرکتهای تعاونی پره برای راحتی کار خود تعدادی کار گر را هم به کار گرفته و متقبل هزینه های اضافی می گردند. وقتی از آنها در خصوص اختلاف تعداد نفرات در مشاغل صیادی سؤال می شود هیچ دلیل قانع کننده ای برای این موضوع ندارند. طبق بررسی و برآورد حاصل از تحقیق در خصوص افراد مورد نیاز از مدیران تعاونیهای پره برای یک عملیات پره کشی ۷۰ تا ۷۵ نیروی انسانی صیاد مورد نیاز می باشد تا عملیات پره کشی به راحتی انجام گیرد. در حالیکه عملاً در شرکتهای تعاونی پره چنین نیست. و افراد بیشتری از این تعداد مشغول بکار هستند. باید عرض کنم ، در شیوه صید پره که قبلاً توسط نیروی انسانی (ورنه) جمع آوری می شد به تعداد افرادیشتی در هر شرکت تعاونی نیاز بود در حالیکه این شیوه قدیمی باورود تراکتور و وینچ در صید پره هنوز به همان روال گذشته ادامه دارد و در هر شرکت بین ۳۰ تا ۴۰ نفر نیروی انسانی مازاد وجود دارد. وجود نیروهای مازاد در شرکتهای تعاونی پره هزینه زیادی را به شرکتهای تحمیل می نماید و اگر مدیران شرکتهای نسبت به ساماندهی نیروی انسانی اقدام نمایند هزینه شرکتهای تعاونی به مقدار قابل توجهی کاهش پیدا نموده و میزان درآمد سرانه افراد افزایش می یابد. در این راستا سازمان شیلات ایران نیز علاوه بر کاهش هزینه های سرانه صید اقدامات دیگری را هم در دستور کار خود دارد (از قبیل بازنشسته نمودن صیادان بالای ۶۰ سال، جلوگیری از تورریزی های هرز، با استفاده از سونار و ...) لذا مدیران شرکتهای تعاونی پره لزوماً باید اقداماتی را در جهت کاهش هزینه های صید و صیادی برنامه ریزی و اجرا نمایند، زیرا در غیر اینصورت با کاهش میزان سرانه صید و افزایش هزینه ها، شرکتهایی موفق خواهند بود که خود را با شرایط موجود تطبیق دهند